

Referanser: KR 54/19, KR 8/20, KR 10/20, KR 44/20, MKR 17/19 og MKR 37/19

Arkivsak: 19/02269-29

Saksdokumenter:

KR 16.1/21 Høringsbrev - kristne migranter

KR 16.2/21 Høringsnotat - kristne migranter

KR 16.3/21 Bakgrunnsnotat om Innvandring og innvandrere i Norge

KR 16.4/21 Høringssvar UKM - Kristne migranter

Kristne migranter

Sammendrag

Saken «Kristne migranter» skulle vært oppe på Kirkemøtet 2020. Siden Kirkemøtet ble forkortet, besluttet Kirkerådet i stedet å sende saken på høring til alle bispedømmerådene. Saken presenteres nå for Kirkerådet for endelig vedtak. Saken foreslår åtte kjennetegn som kan forstås som uttrykk for kirkens selvforståelse, men som også innebærer utfordringer eller forpliktelser.

Etter innspill fra høringsinstansene kommer her et revidert forslag til vedtak. Deretter presenteres en sammenstilling av innspillene fra høringsrunden som danner grunnlaget for nytt forslag til vedtak. Den opprinnelige teksten i saken slik den ble sendt ut på høring, følger som vedlegg til saken. Som vedlegg er også høringsbrevet, et bakgrunnsnotat som følger saken og også vedtak i saken «Krysskulturelle barn og unge» fra Ungdommens kirkemøte 2020.

Det stod i høringsbrevet at Kirkerådet skal få et forslag til handlingsplan på feltet til behandling i samme møtet som vedtaket gjøres. Det foreligger nå som egen sak KR 17/21 og må ses i sammenheng med denne saken.

Forslag til vedtak

Åtte kjennetegn for Den norske kirke i en ny tid

Den norske kirke er en del av den verdensvide kirken. Kristne utgjør et mangfoldig fellesskap. Dette må gjenspeiles i Den norske kirkes møte med migranter og i

samarbeid med andre kirkesamfunn. For å være en folkekirke i tiden fremover må Den norske kirke kjennetegnes av:

- 1. Dialogisk ydmykhet:** *I kirken lytter mennesker til hverandres troshistorier og livserfaringer med respekt og nysgjerrighet for ulik kulturell tilhørighet*
- 2. Diakonal tilnærming:** *Kirken fremmer migranternes rettigheter, er støttende i etableringen av en hverdag i Norge og har lav terskel for deltakelse i diakonalt arbeid*
- 3. Inkluderende fellesskap:** *Kirken bygger relasjoner og inkluderende fellesskap der alle møtes med respekt og kan bidra til å utvide fellesskapet*
- 4. Kultursensitiv forkynnelse og trosopplæring:** *Kirken forkynner og underviser evangeliet frimodig og tilpasset migranternes erfaringer og perspektiv, språk og alder*
- 5. Mangfoldige gudstjenester:** *Gudstjenesten avspeiler menighetens kulturelle mangfold, og det gis mulighet til å feire gudstjenester på ulike språk*
- 6. Anerkjennelse av krysskulturelle barn og unge:** *Kirken sørger for at alle barn og unge blir sett og lyttet til, og at de kan prege kirkens fremtid*
- 7. Representativt lederskap:** *Kirken rekrutterer ansatte og frivillige til ledelse og demokratiske styringsorganer fra bredden i befolkningen*
- 8. Økumenisk samarbeid:** *Den norske kirke tilbyr ulike tilknytningsformer for den enkelte migrant og for migrantmenigheter*

Sammendrag av høringsinnspillene

Saken «Kristne migranter» skulle vært oppe på Kirkemøtet 2020. Siden Kirkemøtet ble forkortet, besluttet Kirkerådet i stedet å sende saken på høring til alle bispedømmerådene. I høringen ble høringsinstansene bedt om å reflektere over:

- Hva som er de viktigste perspektivene i saken.
- Hva som bør prioriteres i det videre arbeidet med saken.
- Andre kommentarer til saken og videre arbeid med den.

Høringen var åpent tilgjengelig på www.kirken.no/hoeringer. I tillegg til de 11 bispedømmerådene har følgende avgitt høringsuttalelse:

- Det Norske Misjonsselskap
- Fagforbundet TeoLOGene
- Meland sokneråd, Bjørgvin
- Ungdommens kirkemøte

Inndeling av teksten i sammendraget følger de to første hovedspørsmålene som det ble bedt om svar på. Innspill under det tredje spørsmålet er flettet inn der liknende innspill er kommet for å unngå gjentakelser. Dernest følger en oversikt over innspill direkte til de ti kjennetegnene. Det er kun Sør-Hålogaland og Oslo bispedømmeråd som gjennomgående kommenterer alle ti kjennetegnene. Oslo og Bjørgvin bispedømmeråd foreslår en annen inndeling av kjennetegnene. Høringssvaret fra UKM kommenterer i utgangspunktet bare på kjennetegn 8 om krysskulturelle barn og unge.

Generelt om tilbakemeldingene i høringen

Alle høringssvarene uttrykker entydig at dette er en viktig sak for Den norske kirke som det er på høy tid å ta tak i. De fleste imøteser en handlingsplan for saken med stor interesse, er grunnleggende positive til saken slik den er fremstilt og understreker at sakens perspektiver er helt grunnleggende for kirken.

Samtidig er flere kritiske til at de ti kjennetegnene blir for altomfattende, og de savner en prioritering og spissing av innsatsen. Formen med kjennetegn får et preg av visjoner og uforpliktende formuleringer, og det etterlyses en klarere handlingsplan. Flere påpeker at de ti kjennetegnene godt kan høre hjemme i kirkens visjonsdokument. Noen av høringssvarene er kritiske til prosessen denne saken er behandlet på. Bjørgvin, Oslo og Sør-Hålogaland bispedømmeråd ønsker seg mer tid og en bredere behandling av saken i bispedømmet. Sistnevnte ønsker primært at saken skal oversendes Kirkemøtet 2021.

Flere mener at sakspapiret bærer for mye preg av en «oss-dem»-tenkning. Det oppfattes som at «vi i kirken» skal hjelpe, legge til rette for eller inkludere «dem utenfor». Det understrekes av flere at migrantene må ses på som likeverdige, med definisjonsmakt til eget liv og egne historier. Kristne migranter er en del av det kristne felleskapet som brødre og søstre, ikke som objekter for andres omsorg eller berikelse. «Berikelse innebærer at urfolk og minoriteters kultur har som formål å berike majoriteten uten endring i majoritetens holdninger for øvrig, kun i form av pynt eller krydder som tillegg til kirkelivet» (UKM).

Noen nevner også at sakspapiret ikke skiller tydelig nok mellom enkeltpersoner og migrant-menigheter. Oslo bispedømmeråd sier at «I møte med enkeltpersoner vil annerkjennelse av migranters kompetanse og kunnskap om egen tro og kultur og etnisitet være viktig. I møte med migrantkirker vil dialogarbeid være viktig sammen med lover og rammer som ikke skaper unødige skillelinjer.» Det påpekes at teologi og konfesjonelle ulikheter også krever ulik tilnærming, men at dette i liten grad nevnes i sakspapiret. Dette vil gi seg ulike utslag om det dreier seg om samtaler med enkeltpersoner, mellom lokalmenigheter og migrantmenigheter, eller økumeniske samtaler regionalt eller nasjonalt. Flere nevner også at begrepet migranter er svært mangfoldig, og tiltak og tilnærming til ulike grupper må være like varierte som migrantene selv.

Hva er de viktigste perspektivene i saken?

Høringsinstansene ble spurt om hva som er de viktigste perspektivene i saken og har fremhevet følgende:

Selverkjennelse

Mange nevner viktigheten av en selverkjennelse av at Den norske kirke ikke har lykkes i å være kirke for alle. Sør-Hålogaland bispedømmeråd sier at «det gjelder for samer og nasjonale minoriteter, og også for migranter til Norge». Selv om flere løfter fram at mye bra skjer i menigheter over hele landet, er det store bildet at det er viktig å ta tak i dette på nasjonalt nivå. Nord-Hålogaland bispedømmeråd sier det slik: «Saken i seg selv innebærer en erkjennelse av at dette er vår virkelighet og det mener vi er et viktig første skritt.»

Ansvar som majoritetskirke

Videre påpeker hørings svarene det ansvaret som følger med Den norske kirke som majoritetskirke. Hamar bispedømmeråd skriver:

«Det er viktig at vi som majoritetskirke tar ansvar for de som kommer til Norge, enten det er gjennom samarbeid med ulike migrantmenigheter eller som medlemmer. Dette må selvsagt ikke bety at man glemmer de som kommer som flyktninger/migranter uten å være tilknyttet en kristen kirke. Perspektivet må favne alle som kommer til våre lokalsamfunn slik at vi kan skape rom for et større «vi» i samfunnet, og ikke en inndeling i «oss» og «dem». Som majoritetskirke har vi et særskilt ansvar for å fremme en slik holdning, både innad i kirken men også i samfunnet ellers.»

Tunsberg bispedømmeråd «savner en refleksjon, etisk og teologisk om hvordan være en majoritetskirke i en majoritetskultur som møter en minoritetskultur.», og Nord-Hålogaland uttrykker noe av det samme. Oslo bispedømmeråd mener at «det er viktig å hente impulser fra kirkene i Norden når det gjelder erfaringer som «majoritetskirker» i samarbeid med kristne migranter og med migrantmenigheter.»

Kirkeforståelse og økumenikk

Det er grunnleggende at Den norske kirke er en del av den verdensvide kirke. Møre bispedømmeråd sier det slik:

«Kyrkja er i sitt vesen internasjonal, har alltid vore prega av migrasjon, og kan aldri vera ekskluderande norsk. Grunnleggande sett er kristne i alle land og til alle tider migrantar, på vandring gjennom verda, på veg mot eit anna heimland. Dermed må kyrkja leggja vinn på å snakka om kristne migrantar på ein måte som ikkje set dei i ein eigen kategori – framande og grunnleggande annleis enn den etnisk norske majoriteten. I eit internasjonalt perspektiv er nordmenn ein minoritet i den verdsvide kyrkja.»

Nesten alle sier at det økumeniske perspektivet og samarbeid med migrantmenigheter er svært viktig. Tunsberg og Nidaros bispedømmeråd er opptatt av å drøfte muligheter framfor hindringer i forhold til menighetsdannelser og ny tros- og livssyns-lov.

Trosopplæring og økumenikk

Borg og Agder og Telemark bispedømmeråd vil med tanke på økumenisk samarbeid løfte frem de positive mulighetene som ligger i Den norske kirkes trosopplæringstilbud. Videre anser begge kjennetegn 8: Anerkjennelse av krysskulturelle barn og unge, som et viktig arbeid, som særlig må skje i lokalmenighetens trosopplæringstilbud og øvrig barne- og ungdomsarbeid.

NMS presiserer:

«at trosopplæring er en felles utfordring for migrantmenigheter og for Dnk, og kommer rett og slett til å definere framtiden for den kristne tro i Norge. Andre og tredje generasjon kristne migranter er også viktig. De blir «mer norske» enn sine besteforeldre/foreldre, og vil kjenne mer behov for å være i en norsk menighet. For å lette overgangen fra etnisk menighet til norsk menighet, er valgmenighet en mulighet. F.eks at en etnisk menighet er en del av kirkens struktur, med tilsyn fra biskop. Det kan føre til at 2. og 3. generasjons kristne migranter allerede kjenner seg hjemme i Dnk.»

Misjonale perspektiv

Møre bispedømmeråd skriver om det misjonale perspektivet:

«Migrasjon er også sentral for misjonen. Kyrkja har sidan den første tida breidd seg ut i verda gjennom at menneske av ulike grunnar har reist frå heimlandet sitt og etablert seg i andre land. Kristne innvandrarar frå heile verda kan tilføra kyrkja vår mykje verdfullt og kan vera med på å setta kyrkja i stand til å vera eit vitne om Jesus Kristus i Norge, både overfor etnisk norske og overfor menneske med annan etnisk bakgrunn.»

Det kan her også vises til KM-sak 07/12 som sier: «Kirkemøtet vil understreke de ressurser og muligheter som kristne innvandrere og migrantmenigheter representerer. Vi vil oppfordre til økt inkludering og økumenisk samarbeid med disse, med tanke på å kommunisere evangeliet bedre i dagens flerreligiøse virkelighet.»¹ UKM siterer erklæringen fra Kirkenes Verdensråds store misjonskonferanse i Arusha, Tanzania i 2018: «Vi er kalt til å bryte ned murer og søke rettferdighet sammen med mennesker som er fordrevet og fortrent fra landet sitt, inkludert innvandrere, flyktninger og asylsøkere. Vi er kalt til å stå imot nye grenser som skaper skiller og dreper.»

Lokale perspektiv

Det lokale perspektivet framheves som helt vesentlig for denne saken, og erfaringene er forskjellig i ulike deler av landet. Borg bispedømmeråd observerer at «i de områdene av vårt bispedømme som ligger nær hovedstaden, ser vi at kristne migranter har en annen tilgang til et kirkelig, kulturelt og sosialt felleskap med mennesker av samme etnisk og konfesjonell tilhørighet i storbyen.» Nidaros bispedømmeråd påpeker at «Mange menigheter leier ut eller låner ut kirkebygg og

---

¹ https://kirken.no/globalassets/kirken.no/smm/filer-2016/misjonshefte_rev.pdf

menighetshus til migrantmenigheter. Som en forlengelse av det arrangeres det fellesgudstjenester. Det legges til rette for språkkafeer, med mere.»

Hva er hindringer og utfordringer?

Møre bispedømmeråd trekker fram tre hovedtyper av hindringer: teologi, uttrykksformer og språk. I Agder og Telemark bispedømmeråd trekkes rasisme og fremmedfrykt fram, samt teologisk uenighet. De skriver at teologisk uenighet er en utfordring «i og med at mange kristne migranter kommer fra kulturer og kirker med et annet syn på temaer som kvinnelige prester og likekjønnet ekteskap enn det som er majoritetssynet i DNK. Det er vesentlig at disse hindringene tales åpent og ærlig om.» Bjørgvin bispedømmeråd påpeker at

«det kjem migrantar som har flykta frå overgrep og mishandling på grunn av rase og legning. Vi meiner det er særskilt viktig at kyrkja tar seg godt av desse og er med å skape trygge rom for dei. Mange av dei har og erfaringar som kyrkja kan dra nytte av i sitt arbeid med desse spørsmåla.»

En vesentlig hindring kan være den «oss og dem»-holdningen som flere påpeker. Her er det avgjørende å lytte til den kunnskapen som migrantene selv sitter på, og inkludere dem i planarbeidet. Nord Hålogaland bispedømmeråd sier: «Vi må spørre, lytte og lære for å bedre forstå opplevelsene og behovene til enkeltmennesker og migrantmenigheter. Hva har vi lært av Den norske kirkes møte med minoritetskulturer i Norge som samer og kvener?» Bjørgvin bispedømmeråd skriver: «Dnk evner ikkje å nytte den kunnskapen og kompetansen kristne migrantar ber med seg i møte med ikkje-kristne migrantar frå ulike deler av verda.»

Oppsummering:

Fra Stavanger bispedømmeråd sies det at en satsing på kristne migranter er svært strategisk «men utfordringen er hvordan kirken kan påvirke samfunnet, og hvordan holdninger kan bli til handling.» Flere trekker fram en setning fra saksframlegget som en oppsummering av det viktigste i denne saken: «Kristne migranter som ønsker en tilknytning til en menighet i Den norske kirke skal bli tatt imot og oppleve seg som fullverdige deltakere i fellesskapet.»

Hva bør prioriteres i det videre arbeid med saken?

Selverkjennelse som utgangspunkt for likeverd

Sør-Hålogaland bispedømmeråd etterlyser en selverkjennelse av feil som er gjort;

«Det er få refleksjoner rundt kirkens selvforståelse som et fellesskap av syndere, det vil si av tilkortkomne mennesker såret av egne og andres overtredelser. Det sies lite om at kirken har behov for å erkjenne og anerkjenne sin egen tilkortkommenhet, eller at enhver kristen og et hvert kristent fellesskap finner næring hos en såret Kristus, at det er når sårflater møtes at det genuine kristne fellesskapet oppstår. Fordi kirkens teologiske selvforståelse er svakt formulert, sies det heller ikke mye om hvordan kirken skal komme i en annen og mer likeverdig og inkluderende posisjon overfor minoriteter og migranter.»

De sier videre, med støtte fra bispedømmerådene i Nord Hålogaland, Bjørgvin, Møre og Nidaros, at det må mer fokus på migranters egne fortellinger, opplevelser og erfaringer. De må bli subjekter i egne liv. Bispedømmerådene i Hamar og Møre uttaler begge:

«hvis Den norske kirke skal oppleves som et trossamfunn for likeverdige møter, og ikke bare et sted hvor majoriteten inkluderer «de andre», må kirken lytte til disse stemmene, også når samtalene utfordrer og kulturforskjeller blir tydelige. Et holdningsskapende arbeid, både overfor kirkelige ansatte og frivillige hvor disse problemstillingene adresseres bør være en del av kirkens handlingsplan for en mer åpen og inkluderende folkekirke.»

Kartlegging og erfaringsdeling

Flere etterlyser behovet for å kartlegge erfaringer som finnes i menighetene, men også de migranter og migrantmenigheter som finnes. Nidaros bispedømmeråd utdyper: «bispedømmene bør innhente kunnskap om hva som faktisk foregår innenfor dette feltet. Og det bør etableres et nettverk av menigheter og personer som er interessert i å lære mer og utveksle erfaringer for å gå inspirert og styrket videre i arbeidet.» Både i Møre, Nidaros og Borg bispedømme trekkes fram erfaringer med lån og utleie av gudstjenestelokaler. Dette bør også systematiseres og trekkes lærdom ut av.

Kurs og kompetansebygging

Kursing og kompetansebygging av kirkens ansatte og frivillige etterlyses. I dette inngår også å «bevisst verdsette, løfte opp og benytte evt. krysskulturell kompetanse blant tilsatte» (Nord-Hålogaland bispedømmeråd). Nidaros bispedømmeråd sier: «kirkelige medarbeidere bør få opplæring i andre kirkers tro og tradisjon gjennom utarbeidelse av materiell, kurs og seminarer. Her er det viktig at kristne migranter selv får komme til orde.» Stavanger og Hamar bispedømmeråd peker på at dette må gå begge veier og at det også er behov for kurs om kirke og religion i Norge rettet mot migranter. Bjørgvin bispedømmeråd trekker frem at «det kan også være nyttig og viktig å sjå høyringa om frivillig arbeid i kyrkja i lys av høyringa om kristne migrantar og vice versa.»

Handlingsplaner

Alle høringssvarene har uttrykt en forventning om handlingsplaner for Den norske kirke på dette feltet. Stavanger bispedømmeråd sier at «Her kan lokalmenigheter bidra gjennom erfaringsdeling og kreativitet, mens regionale og nasjonale ledd kan spre gode ideer, sette fokus på behovene og utarbeide ressurser som gjør det lettere for menighetene å satse.»

NMS påpeker at «I en nasjonal handlingsplan er et viktig punkt å jobbe for å få flere med migrantbakgrunn inn både som frivillige og ansatte i Dnk. Biskoper, proster, prester, kateketer, trosopplærere mm.»

Samarbeid med andre

Det er viktig å samarbeide med andre som sitter på viktig erfaring og kompetanse på feltet når kurs, materiell og strategiske handlingsplaner skal utvikles. Nidaros bispedømmeråd nevner at «andre kirkesamfunn i Norge har mye erfaring som Den norske kirke kan nyttiggjøre seg.» Borg bispedømmeråd skriver at «det bør også reflekteres over hvordan Dnks diakonale arbeid overfor ulike migrantbefolkningsgrupper kan skje integrert i lokal-samfunnet, i samarbeid med ulike statlige og kommunale etater og institusjoner og andre frivillige organisasjoner, også uten religiøs tilknytning.» Agder og Telemark bispedømmeråd får støtte fra kolleger i Møre, Stavanger og Nidaros når de

«vil fremheve at KIA med sin kompetanse og erfaring i arbeidet med migranter er en avgjørende ressurs for Den norske kirkes migrantarbeid. Dette samarbeidet bør fremheves i den kommende handlingsplanen i større grad enn det som er tilfellet i denne høringen.»

Gudstjenesten må gi rom for mangfold

Borg bispedømmeråd skriver at «det bør legges til rette for fleksibilitet i gudstjenesteordninger, og/eller prioriteres ressurser til gudstjenester utenfor forordningen for å kunne feire gudstjenester i Den norske kirke som i større grad gjenspeiler forskjellige trosuttrykk.» De fleste andre høringssvar skriver noe av det samme.

Oslo bispedømmeråd skriver at «Dnk evner i liten grad å la migranters trosuttrykk, kultur, kompetanse og tradisjoner komme til uttrykk i kirkens arbeid inkludert gudstjenestene.»

De fortsetter: «Den norske kirke må arbeide for at økumeniske gudstjenester på forskjellige språk må være et forutsigbart tilbud, der det lokalt ligger til rette for det. Etablere samarbeid med relevante menigheter og organisasjoner.»

NMS tilføyer:

Vi tror det er bra å la internasjonale menigheter få større frihet innenfor strukturen til Dnk. Det finnes internasjonale menigheter med avtale med Dnk og NMS i Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø og Kristiansand. Disse menighetene feirer gudstjeneste på engelsk med større kulturell variasjon.

Målrettet rekruttering

Nesten samtlige trekker også fram viktigheten av et målrettet rekrutteringsarbeid som motvirker diskriminering på bakgrunn av kultur eller etnisitet. TeOLOgene sier: «I tillegg til rekruttering til frivillig arbeid, er det viktig med rekruttering av innvandrere og minoriteter til kirkelige lederstillinger, bla menighetsprester.»

Kjennetegnene

Tanken med de ti kjennetegnene var å stimulere til selvransakelse og refleksjon om identitet som et utgangspunkt for et videre arbeid med strategi, handlingsplan og tiltak. Høringsrunden gir inntrykk av at den hensikten er nådd. Hamar bispedømmeråd sier at «kjennetegnene egner seg godt som utgangspunkt for diskusjon og samtale om hva det vil si å være kirke i vår tid.» Av de 15

høringssvarene er det kun to (Oslo og Sør-Hålogaland bispedømmeråd) som gjennomgående har kommentert alle kjennetegnene.

Flere høringssvar mener kjennetegnene er preget av «oss-dem» formuleringer. På bakgrunn av dette er kjennetegnene gjennomarbeidet på nytt og pronomener er tatt ut. I det videre arbeidet er det avgjørende å bruke et språk og en tilnærming som inkluderer og ikke stenger ute. Her har høeringsrunden gitt mange gode innspill.

Antall kjennetegn

Bjergvin foreslår en sortering i fire hovedpunkter med underpunkter. Her kommer kjennetegn 1 fra den opprinnelige listen for seg, så kjennetegn 2-8 samlet i et hovedpunkt som dreier seg om et inkluderende fellesskap. Deretter er kjennetegn 9 og 10 uforandret. Forslaget er vurdert som i større grad å komplisere strukturen ved å innføre et nivå til, uten at antall kjennetegn er redusert. Det er derfor ikke foreslått tatt til følge.

Oslo bispedømmeråd foreslår en sammenfatning av 1,3 og 4 til et nytt kjennetegn 1: Fellesskap preget av dialogisk ydmykhet (1), gode relasjoner (3) og inkludering (4). De foreslår også 6 og 7 slått sammen til et nytt kjennetegn 4: Relevant og kultursensitiv forkynnelse (6) og trosopplæring (7). Også Sør-Hålogaland bispedømmeråd ønsker seg en prioritering og at antall kjennetegn reduseres. Ingen av forslagene har prioritert bort noen av kjennetegnene.

Med utgangspunkt i de to alternative forslagene fra Oslo og Bjergvin bispedømmeråd og andre innspill i høringssvarene, foreslås en revidert liste med 8 kjennetegn. Det synes ikke å være stemning for en total omskrivning av kjennetegnene, heller ikke å erstatte kjennetegn med et annet begrep, derfor beholdes strukturen i grove trekk. I det følgende er tatt inn kommentarer til hvert punkt samt en vurdering av om kjennetegnet skal beholdes eller slås sammen med andre. Opprinnelig nummerering står i parentes.

1. Dialogisk ydmykhet

Sør-Hålogaland bispedømmeråd foreslår å fjerne «ydmykhet». Dette begrunnet i at dialog er krevende og det stilles spørsmål ved om det oppleves likeverdige. Oslo bispedømmeråd mener «dette er avgjørende for at kristne migranter skal kunne kjenne seg hjemme i Den norske kirkes menigheter og kunne bidra der. For at dialogisk ydmykhet skal leve i menighetene, er det nødvendig med en vilje til å gi slipp på noe for å være åpne for noe nytt. Dette krever bevisst arbeid og vil ta tid.»

Dette kjennetegnet foreslås beholdt, siden det kan dekke mye av det som etterlyses når det gjelder selverkjennelse av egen tilkortkommenhet og feilsteg, samtidig med en anerkjennelse av kristne migranternes kompetanse og kunnskap.

2. Diakonal tilnærming

Sør-Hålogaland bispedømme mener dette «avslører en svakhet ved kirkens selvforståelse -at vi har, mens de andre trenger. Kirken og vi som medlemmer av

den, må øve oss på å være objekter, ikke bare subjekter. Først da kan vi snakke om reell likeverdighet.»

Oslo bispedømmeråd mener «det er viktig at Dnk som majoritetskirke offentlig står opp mot diskriminering og rasisme både i kirke og samfunn. Diakonal tilnærming må prioritere bevissthet rundt felles anliggende: Å møte våre felles utfordringer og behov.»

Diakonal tilnærming beholdes siden ingen har argumentert for å fjerne dette kjennetegnet. En diakoniforståelse der gjensidighet står sentralt ligger til grunn. Det kan vurderes å ta inn også kulturåpent arbeid her etter innspill fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd.

3. Gode relasjoner og inkluderende felleskap (3 og 4)

Nidaros bispedømmeråd påpeker at «å jobbe med de «*Ti kjennetegn for Den norske kirke i en ny tid*» står og faller på et godt relasjonsarbeid på lokalplan. Sånn sett er kjennetegn 3 «*Gode relasjoner*» et nøkkelpunkt i arbeidet.» Sør-Hålogaland bispedømmeråd savner en refleksjon rundt kirkens navn som en relasjonsutfordring, som signaliserer «-kom som du er, men bli som oss.»

Oslo bispedømmeråd understreker behovet for å sette ord på hva som oppleves til hinder for inkluderende fellesskap og ta utgangspunkt i dette. De påpeker også at

«samarbeid noen ganger utfordres av ulike syn på f.eks. kjønnsroller, barn, familie, ledelse og autoritetsbruk – i tillegg til sentrale spørsmål som kjønnsidentitet og kvinnelige prester. Gode relasjoner er en målsetning. Det må arbeides for at ulike syn ikke står i veien for å møte hverandre med vennlighet og respekt. Det må arbeides mot en fryktkultur der gode relasjoner forutsetter enhetlig syn.»

På bakgrunn av dette, samt de nevnte innspillene om antall kjennetegn, foreslås gode relasjoner og inkluderende fellesskap slått sammen.

4. Kultursensitiv forkynnelse og trosopplæring (6,7):

Oslo bispedømmeråd forteller at det i forhold til relevant forkynnelse nå «gjøres interessante erfaringer gjennom nettverket Fremtiden bor hos oss som etableres i Oslo og andre bispedømmer etter mønster fra Svenska kyrkan.» Hamar bispedømmeråd påpeker at «det er svært viktig å ha fokus på relevant forkynnelse som også er med på å dempe eventuelle negative holdninger til tilflyttere. Relevant forkynnelse går utover den klassiske preken, og vil gjelde også i barne- og ungdomsarbeidet, institusjoner osv.»

Sør-Hålogaland bispedømmeråd foreslår å endre til «kulturåpen trosopplæring» i betydningen «lyttende». Dette fordi «sensitiv» kan tolkes på ulike måter. Oslo bispedømmeråd påpeker at «det foreligger og utvikles undervisningsmaterieell på ulike språk, og det som allerede foreligger om kristen tro på ulike språk og for ulike aldersgrupper – også voksne, må tas i bruk.»

Relevant forkynnelse og kultursensitiv trosopplæring slås sammen slik Oslo bispedømmeråd foreslår. I sine kommentarer har også Sør-Hålogaland bispedømmeråd behandlet disse under ett.

Siden de tre første kjennetegnene sammen med kjennetegn 5 i høringsdokumentet kan sies å handle om egenskaper (dialogisk, diakonal, inkluderende og kultursensitiv), foreslås det å endre rekkefølgen på kjennetegn 4 og 5. De fire siste kjennetegnene vil da alle handle om hva Den norske kirke gir rom for, knyttet til gudstjenester, barn og unge, ansatte og frivillige, og samarbeid.

5. Mangfoldige gudstjenester (5):

Flere høringsinstanser sier at ønsket om en mangfoldig gudstjeneste ikke harmonerer med justeringer i gudstjenesteordningen. Stavanger bispedømmeråd skriver at «i gudstjenesteliturgien finnes det både overnasjonale og felleskristne elementer og innslag som er mer preget av konfesjonell og nasjonal tradisjon. Her ønsker vi oss en modig kirke som utforsker mulighetene.»

På bakgrunn av dette foreslås ingen endringer i dette kjennetegnet.

6. Anerkjennelse av krysskulturelle barn og unge (8):

Sør -Hålogaland bispedømme opplever «Krysskulturelle» som et nytt og fremmed begrep. Oslo bispedømmeråd påpeker at det er «utfordrende at dette begrepet også omfatter andre barn og unge enn de som er innenfor overskriften i denne saken.»

Det foreslås likevel å beholde begrepet «krysskulturelle», som er definert som barn eller ungdom som har levd eller lever i to eller flere kulturelle miljøer i en vesentlig del av barne- og ungdomsårene. Barn av innvandrere har et sterkt behov for å finne tilhørighet i det norske samfunnet og med sine jevnaldrende. Å fokusere kun på barn med innvandrerbakgrunn kan fremme en oss-dem-tenkning. Ved å løfte fram begrepet krysskulturelle, settes erfaringer fra barn med innvandrerbakgrunn sammen med barn av minoriteter og urfolk, samt barn av norske foreldre med erfaring fra andre kulturer. Det skaper felles referanserammer og tilhørighet som er viktig i seg selv.

7. Representativt lederskap (9):

Nesten alle høringsvarene framholder dette som viktig. Oslo, Hamar og Nidaros bispedømmeråd trekker fram at den manglende representasjonen av migranter i ulike styrer, råd og stillinger gjør også at migranters perspektiv blir dårligere ivaretatt. Agder og Telemark bispedømmeråd «vil særlig trekke frem «representativt lederskap» som et tema som bør munne ut i konkrete forslag i en handlingsplan.»

På bakgrunn av dette foreslås ingen endringer i kjennetegnet.

8. Økumenisk samarbeid (10):

Sør-Hålogaland bispedømme ser dette som en kjempeutfordring i vår tid: «Hvordan kan kirken etablere / åpne sine strukturer for å favne migrantmenigheter med sin språklige, kulturelle, teologiske og kulturelle egenart?» Stavanger bispedømme påpeker at «det økte mangfoldet av kirkesamfunn i befolkningen gir muligheter til sterkere økumenisk bevissthet og samarbeid. Den norske kirke kan være forankret i sin lutherske tradisjon og samtidig opptatt av felleskristen samhandling på tvers av ulike kirkesamfunn.»

På bakgrunn av dette foreslås ingen endringer i kjennetegnet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Kirkerådet har vedtatt at «Kirken i det flerkulturelle Norge» skal være ett av fem fokusområder for 2021, noe som gjenspeiles i forslaget til budsjett for 2021. Et vedtak må gjenspeiles i ressurser og økonomi også i fortsettelsen. Vedtakspunktene følges opp på ulike nivåer i Den norske kirke i form av handlingsplaner med konkrete tiltak og ressurser til å gjennomføre disse. Dette innebærer at Kirkerådet vil vedta hvordan vedtak følges opp med konkrete tiltak på nasjonalt nivå.